

Uitvoeringsovereenkomst 2014

Uitvoeringsovereenkomst

tussen

Stichting Pensioenfonds ING

en

ING Verzekeringen Personeel B.V.;

ING Investment Management Personeel B.V.;

ING Bank Personeel B.V.;

WestlandUtrecht Personeel B.V.;

en voorts

ING Bank N.V.;

NN Group N.V.

De partijen bij deze uitvoeringsovereenkomst (hierna: Partijen) zijn:

enerzijds:

- (1) **ING Verzekeringen Personeel B.V.**, gevestigd te 's-Gravenhage,
- (2) **ING Bank Personeel B.V.**, gevestigd te Amsterdam,
- (3) **WestlandUtrecht Personeel B.V.**, gevestigd te Amsterdam,
- (4) **ING Investment Management Personeel B.V.**, gevestigd te 's-Gravenhage,

hierna te noemen 'de Werkgever(s)'

alsmede in verband met het bepaalde in artikel 2 leden 3 en 4:

- (5) **ING Bank N.V.**, gevestigd te Amsterdam,
- (6) **NN Group N.V.**, gevestigd te Amsterdam,

alle hiervoor genoemde partijen krachtens volmacht vertegenwoordigd door de heren E. Friese en N.C. Jue, gezamenlijk handelend,

alle hiervoor genoemde partijen gezamenlijk opererend bij het aangaan, wijzigen, aanvullen en beëindigen van deze uitvoeringsovereenkomst en bij alle aspecten die verband houden met de uitvoering daarvan, tenzij in de uitvoeringsovereenkomst anders is aangegeven,

en

anderzijds:

de **Stichting Pensioenfonds ING**, gevestigd te Amsterdam, ten deze krachtens volmacht vertegenwoordigd door de heren R. Prins en R. Oosterhout, gezamenlijk handelend,

hierna te noemen 'het Pensioenfonds'.

Overwegende dat:

- Partijen in samenwerking met de vakorganisaties FNV Finance, CNV Dienstenbond en De Unie en met medebetrokkenheid van de Centrale Ondernemingsraad van ING en de Vereniging Senioren ING een onderhandelingsresultaat hebben bereikt op 8 januari 2014 genaamd 'Onderhandelingsresultaat pensioen ING';
- het Onderhandelingsresultaat van 8 januari 2014 op 27 februari 2014 is omgezet in definitieve overeenstemming conform hoofdstuk 10 van dit Onderhandelingsresultaat: 'Omzetting onderhandelingsresultaat in definitieve overeenstemming';
- dat als gevolg hiervan de tussen partijen bestaande uitvoeringsovereenkomst met ingang van 1 januari 2014 aangepast wordt aan de afspraken uit het Onderhandelingsresultaat.

Partijen verklaren het volgende te zijn overeengekomen:

Artikel 1 - Definities

1. In deze uitvoeringsovereenkomst wordt verstaan onder:
 - a. **Statuten**: de statuten van het Pensioenfonds;
 - b. **Pensioenreglementen**: de pensioenreglementen van het Pensioenfonds:
 - het reglement Basispensioenregeling;
 - het reglement Basisregeling Pensioen 62;
 - het reglement Basisregeling Pensioen 65;
 - het reglement Prepensioenregeling;
 - het reglement Overgangsregelingen Pensioenen 2002;
 - het reglement Overgangsregelingen Pensioenen 2006;
 - het reglement Pensioenregeling ING Groep;
 - het reglement Pensioenregeling NN;
 - het reglement Pensioenregeling WUH.
 - c. **Deelnemer(s)**: de deelnemer(s) als bedoeld in de Pensioenreglementen sub b;
 - d. **ABTN**: de actuariële en bedrijfstechnische nota van het Pensioenfonds;
 - e. **Pensioenovereenkomst**: hetgeen tussen de Werkgever en de Werknemer(s) overeenkomstig de bij de Werkgever(s) geldende CAO(s) betreffende het pensioen van de Werknemer(s) is overeengekomen, voor zover in die CAO(s) is geregeld dat het Pensioenfonds de pensioenuitvoerder is;
 - f. **Bestuur**: het bestuur van het Pensioenfonds;
 - g. **Voorziening Excasso**: voorziening, onderdeel van de voorziening pensioenverplichtingen, voor de financiering van de toekomstige uitkeringskosten van pensioenen.
 - h. **Onderhandelingsresultaat**: het onderhandelingsresultaat dat Partijen in samenwerking met de vakorganisaties FNV Finance, CNV Dienstenbond en De Unie en met medebetrokkenheid van de Centrale Ondernemingsraad voor ING en de Vereniging Senioren ING hebben bereikt op 8 januari 2014 genaamd 'Onderhandelingsresultaat pensioen ING'; en dat op 27 februari 2014 schriftelijk is herbevestigd door omzetting in definitieve overeenstemming conform hoofdstuk 10 van het Onderhandelingsresultaat: 'Omzetting onderhandelingsresultaat in definitieve overeenstemming';
 - i. **Bestuursbureau**: het door het Pensioenfonds ingerichte bureau ter ondersteuning van het bestuur bij voorbereiding en uitvoering van het beleid van het Pensioenfonds;
 - j. **Vrijwaringsovereenkomst**: de Vrijwaringsovereenkomst op 27 februari 2014 gesloten tussen partijen, alsmede ING Vastgoed Ontwikkeling B.V. en Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V.
2. Een verwijzing in deze uitvoeringsovereenkomst naar een Werkgever omvat mede een verwijzing naar de rechtsopvolger(s) en rechtverkrijgende(n) van die Werkgever.

Artikel 2 - Opdracht en aanvaarding

1. De Werkgever draagt aan het Pensioenfonds op, welke opdracht het Pensioenfonds aanvaardt, de uitvoering van de Pensioenovereenkomst, het Onderhandelingsresultaat en eerdere pensioentoezeggingen van de Werkgever jegens de verzekerden uit hoofde van de Pensioenreglementen op zich te nemen.

2. De aanvaarding van de opdracht door het Pensioenfonds geschiedt onder de voorwaarde dat de Werkgever aan het Pensioenfonds de in artikel 4 bedoelde bijdragen betaalt.
3. De Werkgevers zullen gezamenlijk een (1) vertegenwoordiger aanwijzen die namens de Werkgevers bevoegd is alle (rechts)handelingen te verrichten ter nakoming of invulling van deze uitvoeringsovereenkomst.
4. Door ING Bank N.V. zijn schriftelijke verklaringen gegeven als bedoeld in artikel 2:403, lid 1, letter f, van het Burgerlijk Wetboek (hierna: "403-verklaring"), die inhouden dat ING Bank N.V. zich hoofdelijk aansprakelijk stelt voor de uit rechtshandelingen voortvloeiende schulden van ING Bank Personeel B.V. en WestlandUtrecht Personeel B.V. Door NN Group N.V. zijn 403-verklaringen gegeven ten behoeve van de uit rechtshandelingen voortvloeiende schulden van ING Verzekering Personeel B.V. en ING Investment Management Personeel B.V. Het Pensioenfonds ontvangt afschriften van deze 403-verklaringen. Bij intrekking van de 403-verklaring blijft de hoofdelijke aansprakelijkheid bestaan voor alle (bestaande en toekomstige) verplichtingen die voortvloeien uit deze uitvoeringsovereenkomst, totdat deze aansprakelijkheid conform artikel 2:404 lid 3 Burgerlijk Wetboek is beëindigd. ING Bank N.V. respectievelijk NN Group N.V. zullen het Pensioenfonds onverwijld inlichten wanneer zij een voornemen tot beëindiging van de overblijvende aansprakelijkheid uit hoofde van de 403-verklaring(en) ter inzage legt bij het handelsregister, opdat het Pensioenfonds in de gelegenheid is om zo nodig vervangende extra waarborgen te verlangen.
5. De bepalingen in deze uitvoeringsovereenkomst gelden uitsluitend tussen Partijen. Derden kunnen aan deze uitvoeringsovereenkomst geen rechten ontleen en evenmin aan voorgaande (vervallen) tussen Partijen gegolden hebbende uitvoeringsovereenkomsten, noch op andere wijze jegens een van de Partijen een beroep op deze uitvoeringsovereenkomst doen. Voor zover uit de uitvoeringsovereenkomst niet anders voortvloeit, kunnen Partijen de uit de uitvoeringsovereenkomst voor hen voortvloeiende rechten en verplichtingen niet overdragen aan een derde.

Artikel 3 - Wederzijdse medewerking

1. De Werkgever en het Pensioenfonds verbinden zich over en weer om elkaar de medewerking te verlenen die nodig is voor de vervulling van de aan het Pensioenfonds in deze uitvoeringsovereenkomst opgedragen taken.
2. De verantwoordelijkheid voor de juistheid van wederzijds verstrekte gegevens en inlichtingen ligt bij de verstrekker.

Artikel 4 - Bijdragen van de Werkgever

1. De Werkgever is gehouden de op grond van deze uitvoeringsovereenkomst verschuldigde en door het Pensioenfonds in rekening gebrachte bijdragen binnen veertien dagen na de factuurdatum aan het Pensioenfonds te voldoen, tenzij anders is overeengekomen.
2. De Werkgever is conform het Onderhandelingsresultaat aan het Pensioenfonds verschuldigd: € 879.000.000 (achthonderdnegenenzeventig miljoen euro). Uiterlijk op 28 februari 2014 betaalt de Werkgever dit bedrag, vermeerderd met een rente van 2,75% per jaar over de periode van 31 december 2013 tot de datum van daadwerkelijke betaling aan het Pensioenfonds. Bij betaling na 28 februari 2014 geldt een boeteclausule. Het in dit lid genoemde percentage wordt dan verhoogd met 100 basispunten voor elke hele week of gedeelte van een week

dat de Werkgever later betaalt dan op 5 maart 2014. Dit verhoogde percentage geldt voor de gehele periode tussen 31 december 2013 en de datum van daadwerkelijke betaling aan het Pensioenfonds.

3. De Werkgever is jaarlijks het door het Pensioenfonds vast te stellen voorschot op de bijdragen voor de uitvoeringskosten met betrekking tot het kalenderjaar verschuldigd. De verplichting tot betaling hiervan ontstaat in vier kwartaaltermijnen per 1 januari, 1 april, 1 juli en 1 oktober van het kalenderjaar. Onder uitvoeringskosten worden – met inachtneming van het overigens in dit artikel 4 bepaalde – mede begrepen alle kosten van het Bestuursbureau, daarin begrepen de kosten van bemensing van het Bestuursbureau, alsmede de kosten die verband houden met de governance van het Pensioenfonds.

Onder uitvoeringskosten worden evenwel niet verstaan de vermogensbeheerkosten die ten laste van het rendement op het vermogen worden gebracht. Onder deze vermogensbeheerkosten worden verstaan:

- a. Directe vermogensbeheerkosten. Dit betreffen kosten die door middel van nota's aan het Pensioenfonds in rekening zijn gebracht door vermogensbeheerders, de global custodian en andere dienstverleners op het gebied van het directe vermogensbeheer;
- b. Indirecte vermogensbeheerkosten. Dit betreffen kosten die in beleggingsportefeuilles van het Pensioenfonds zijn verantwoord en daardoor ten laste komen van de beleggingsopbrengsten in de jaarrekening;
- c. Transactiekosten. Dit betreft de kosten in verband met het aankopen en verkopen van beleggingen.

Uitvoeringskosten die door het Pensioenfonds gemotiveerd aan de vermogensbeheerkosten worden toegerekend (kosten van het Bestuursbureau en van derden die voor het Pensioenfonds beleidsvoorbereidende werkzaamheden of diensten verrichten), worden voor de toepassing van dit artikel niet tot de vermogensbeheerkosten gerekend.

4. De kosten die samenhangen met en voortvloeien uit (het besluit tot) een eventuele toekomstige splitsing van het Pensioenfonds en de beleggingen inclusief de daaruit voortvloeiende transactiekosten, zullen geen onderdeel zijn van het in dit artikel geregelde begrotingsproces, maar in overleg tussen partijen afzonderlijk worden bepaald. Indien (het besluit tot) splitsing tot stand komt op verzoek van een Werkgever, zullen de kosten door die Werkgever worden betaald aan het Pensioenfonds. Indien (het besluit tot) splitsing niet op verzoek van een Werkgever tot stand komt, zal overleg tussen partijen plaatsvinden over de kosten.
5. Partijen komen overeen dat de uitvoering van de pensioenregelingen door het Pensioenfonds steeds zal zijn gebaseerd op het uitgangspunt van een kwalitatief hoogwaardige dienstverlening door middel van een efficiënte bedrijfsvoering.

Partijen komen overeen dat zij in hun onderlinge betrekkingen omtrent de uitvoering van de pensioenregelingen door het Pensioenfonds dit uitgangspunt alsmede de eisen van redelijkheid en billijkheid en evenwichtigheid steeds voor ogen zullen houden. Binnen het hiervoor in dit lid bepaalde kader komen Partijen het volgende overeen:

- a. De verantwoordelijkheid voor de beleidsvorming en de besluitvorming om het in de aanhef van dit lid bedoelde uitgangspunt te realiseren ligt bij het Pensioenfonds.
- b. Met betrekking tot de beheersing van de kosten van de pensioenuitvoering hanteren Partijen het volgende begrotingsproces. Het Pensioenfonds stelt jaarlijks vóór aanvang van het nieuwe kalenderjaar een begroting van de verwachte uitvoeringskosten op.

De begroting omvat de verwachte uitvoeringskosten in enig kalenderjaar verminderd met de verwachte vrijval van de Voorziening Excasso van het Pensioenfonds in dat jaar. In de begroting zullen posten worden opgenomen voor onvoorziene kosten. De begroting zal voorafgaand aan de vaststelling ter informatie en ter gezamenlijke bespreking

- aan de Werkgever worden voorgelegd. De Werkgever kan over de aldus voorgelegde begroting opmerkingen maken en op basis van het in de aanhef van dit lid genoemde kader gemotiveerde bezwaren indienen voor een door het Pensioenfonds aan te geven tijdstip. Het Pensioenfonds stelt gehoord de opmerkingen en bezwaren van de Werkgever de begroting vast. Indien het Pensioenfonds bij vaststelling van de begroting afwijkt van de bezwaren van de Werkgever, kan dit alleen op basis van een schriftelijk motivering met inachtneming van genoemd kader.
- c. Een conform letter b door het Pensioenfonds vastgestelde begroting is bindend. Dat betekent dat het in lid 3 van dit artikel bedoelde voorschot daarop wordt gebaseerd. Dat betekent mede dat indien gedurende het boekjaar mocht blijken dat de werkelijke kosten hoger zullen uitvallen dan de begrote kosten inclusief in de begroting opgenomen posten voor onvoorziene kosten, het Pensioenfonds zich zal inspannen deze overschrijding binnen de geldende begroting op te lossen. Wanneer dat naar het oordeel van het Pensioenfonds niet op adequate wijze mogelijk is, is het Pensioenfonds bevoegd een aanvullende begroting vast te stellen met inachtneming van hetzelfde begrotingsproces als genoemd in sub b van dit lid.
 - d. Partijen zullen zich inspannen een verschil van mening over de onder de letters b en c bedoelde (aanvullende) begroting in der minne op te lossen. Wanneer minnelijk overleg niet tot resultaat leidt, kan door de Werkgever een voor beide Partijen bindend advies worden gevraagd aan een door Partijen gezamenlijk te benoemen deskundige. De deskundige adviseert binnen het kader als bedoeld in de aanhef van dit lid en de onder lid 6 bedoelde schriftelijke afspraken. Het vragen van een bindend advies schort de verplichting tot betaling op basis van de vastgestelde begroting overeenkomstig lid 3 en dit lid 5 niet op. Een van de vastgestelde (aanvullende) begroting afwijkend advies treedt in de plaats van de begroting, zulks met terugwerkende kracht indien dat in het bindend advies is bepaald. Indien het Partijen niet gelukt is om binnen zes weken nadat de meest gereede Partij daartoe het initiatief heeft genomen het eens te worden over de te benoemen bindend adviseur wordt deze op verzoek van de meest gereede partij benoemd door de Voorzieningenrechter te Amsterdam. De bindend adviseur doet mede een uitspraak over de verdeling van de kosten van het bindend advies over de partijen.
 - e. Na afloop van ieder boekjaar stelt het Pensioenfonds op basis van zijn jaarrekening zo spoedig mogelijk de definitieve werkelijke uitvoeringskosten en de definitieve vrijval van de Voorziening Excasso vast. Indien de definitieve uitvoeringskosten lager zijn dan de begrote uitvoeringskosten, zal het verschil worden terugbetaald aan Werkgever.
Het verschil (positief en negatief) tussen de verwachte en definitieve vrijval van de Voorziening Excasso wordt tussen het Pensioenfonds en de Werkgever volledig verrekend. De terugbetalings- en verrekeningsverplichting ontstaat twee maanden na vaststelling van de jaarrekening.
 - f. Uitvoeringskosten die betrekking hebben op enig kalenderjaar en in dat kalenderjaar door het Pensioenfonds boekhoudkundig zijn verwerkt, maar pas in het daarop volgende kalenderjaar zijn verschuldigd en betaald door het Pensioenfonds, kunnen met inachtneming van de regels over het begrotingsproces als vermeld in dit artikel, worden opgenomen in een (aanvullende) begroting van laatstgenoemd kalenderjaar. Het in de vorige volzin bepaalde geldt voor zover de definitieve uitvoeringskosten in een kalenderjaar hoger zijn dan de voor dat kalenderjaar begrote uitvoeringskosten.
6. Partijen zullen zich inspannen om het in de aanhef van lid 5 van dit artikel omschreven uitgangspunt nader te concretiseren, ter facilitering van het in lid 5 beschreven begrotingsproces. De in dat kader tussen Partijen gemaakte afspraken worden neergelegd in deze uitvoeringsovereenkomst of een afzonderlijke "service-level agreement (SLA)". In de hiervoor in dit lid bedoelde afspraken zal het tussen de Werkgever en het Pensioenfonds gesloten Convenant rechtspositie en faciliteiten gerespecteerd worden.

7. De in dit artikel 4 lid 3 bedoelde bijdragen (behoudens de in lid 4 bedoelde kosten waarvoor de in dat lid bedoelde bepaling geldt) verdeelt het Pensioenfonds over de Werkgevers op basis van de aantallen Verzekerden per 31 december van het voorafgaande boekjaar die zijn toe te rekenen aan de afzonderlijke Werkgevers, tenzij Werkgevers anders overeenkomen en mits voor het Pensioenfonds eenvoudig en zonder additionele kosten uit te voeren. Het Pensioenfonds ontvangt een afschrift van deze overeenkomst en wordt onverwijld en ten minste twee maanden voordat een (aangepaste) verdelingsmaatstaf in moet gaan, geïnformeerd wanneer daarin door de Werkgevers wijzigingen worden aangebracht. Op basis van de geldende verdeling zal het Pensioenfonds de nota's voor de bijdragen opstellen en verzenden aan de Werkgevers.
8. Bovenop alle betalingsverplichtingen van de ene jegens de andere partij voortvloeiende uit deze uitvoeringsovereenkomst is vanaf de dag van het ontstaan van de verplichting tot enige betaling zonder nadere waarschuwing een rente verschuldigd tot het moment van (algehele) betaling. Het hierbij geldende rentepercentage is op jaarbasis gelijk aan het zesmaands Euribor tarief per 30 september van het boekjaar voorafgaand aan het boekjaar waarop de betaling betrekking heeft vermeerderd met 1,5 procentpunt. Voor de betalingsverplichting genoemd in lid 2 van dit artikel geldt evenwel de daar genoemde rente.
9. Met het betalen van de in lid 2 van dit artikel genoemde bedragen, de verschuldigde bijdragen voor de uitvoeringskosten als bedoeld in de leden 3, 4 en 5 heeft de Werkgever volledig aan zijn financiële verplichtingen uit deze uitvoeringsovereenkomst voldaan. De Werkgever is niet gehouden tot het storten van extra premies, bijdragen of herstelbetalingen, ook niet in geval van een dekkingstekort in het Pensioenfonds. De Werkgever zal nooit vrijwillig, gevraagd noch ongevraagd, bijdragen doen aan het Pensioenfonds bovenop de bijdragen als bedoeld in leden 3, 4 en 5 van dit artikel. De hoogte van de door het Pensioenfonds toegekende pensioenaanspraken en pensioenrechten is derhalve uitdrukkelijk niet gegarandeerd en deze pensioenaanspraken en pensioenrechten worden conform artikel 9 van deze uitvoeringsovereenkomst bij een dekkingstekort van het Pensioenfonds verminderd. Evenmin wordt bijgestort als de toeslagambitie niet voldoende wordt gerealiseerd. De voorgaande zinnen van dit lid gelden niet voor contractuele verplichtingen van de Werkgever die voortvloeien uit het Convenant genoemd in lid 6 van dit artikel en/of uit de Vrijwaringsovereenkomst.

Wanneer de dekkingsgraad van het Pensioenfonds volgens de wettelijke normen een premiekorting of een premierestitutie aan de Werkgever zou toestaan, wordt deze niet verleend.

Het risico dat de middelen van het Pensioenfonds niet toereikend zijn om de beoogde pensioenen uit te kunnen betalen ligt volledig bij de (gewezen) Deelnemers en pensioengerechtigden, en het Pensioenfonds is zich er van bewust dat in de communicatie door het Pensioenfonds en in de Pensioenreglementen deze (gewezen) Deelnemers en pensioengerechtigden op zorgvuldige wijze op dit risico gewezen dienen te worden.

Gevolg en bedoeling van de Werkgever van het hiervoor in dit lid bepaalde is dat de pensioenverplichtingen niet meer op de balans van de Werkgever behoeven te worden opgenomen (off balance zijn), alsmede dat deze pensioenverplichtingen in de toekomst, wanneer deze zijn ondergebracht bij het Pensioenfonds, van de balans van de Werkgever blijven (off balance blijven). Indien op enig moment blijkt dat dit gevolg niet langer aanwezig is (bijvoorbeeld door aanpassingen in accounting regels) zullen Partijen zich inspannen om het off balance blijven van deze pensioenverplichtingen alsnog te bereiken. Het Pensioenfonds en de Werkgever verplichten zich niets te doen of laten waardoor het off balance zijn van de pensioenverplichtingen vervalft of ter discussie komt te staan, tenzij dwingende wettelijke bepalingen, onherroepelijke aanwijzingen van een toezichthouder of met deze bepalingen of aanwijzingen vergelijkbare dwingende omstandigheden tot een dergelijk doen of laten noodzaken.

Artikel 5 - Niet-nakoming van betalingsverplichtingen door de Werkgever

1. Indien een Werkgever zijn verplichting tot betaling niet binnen een maand na afloop van de in artikel 4 genoemde termijnen is nagekomen, meldt het Pensioenfonds dit binnen 30 dagen aan De Nederlandsche Bank.
2. Het Pensioenfonds informeert de Deelnemersraad en de COR, dan wel een daarvoor in de plaats getreden ondernemingsraad of ondernemingsraden van de Werkgever of Werkgevers die nog een bijdrage of bijdragen aan het Pensioenfonds verschuldigd is of zijn, onverwijld elk kwartaal schriftelijk wanneer sprake is van een betalingsachterstand ter grootte van (meer dan) 5% van de totale door het Pensioenfonds te ontvangen bijdragen (conform artikel 4) en tevens niet voldaan wordt aan de bij of krachtens wettelijke bepalingen geldende eisen met betrekking tot het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen van het Pensioenfonds.

Artikel 6 - Betalingsvoorbehoud van de Werkgever

De Werkgever behoudt zich het recht voor om uit hoofde van deze uitvoeringsovereenkomst aan het Pensioenfonds verschuldigde bijdragen tussentijds te verminderen of te beëindigen bij een ingrijpende wijziging van de omstandigheden. Hieronder wordt verstaan een situatie waarin de financiële positie van de Werkgever naar haar oordeel onverminderde betaling van deze bijdragen niet rechtvaardigt.

Artikel 7 - De informatieverstrekking van de Werkgever aan het Pensioenfonds

1. De Werkgever is verplicht aan het Pensioenfonds tijdig alle informatie en gegevens te verstrekken die het Pensioenfonds nodig heeft voor een correcte uitvoering van deze uitvoeringsovereenkomst.
2. De Werkgever levert maandelijks de in het eerste lid genoemde gegevens en mutaties daarin in bestandsvorm bij het Pensioenfonds aan.
3. De Werkgever verbindt zich aan het Pensioenfonds voor de uitvoering en toepassing van deze overeenkomst de gegevens als bedoeld in dit artikel zo spoedig mogelijk en ingeval van een mutatie uiterlijk binnen twee maanden te verstrekken.

Artikel 8 - Vastlegging Pensioenovereenkomst in Pensioenreglementen

1. Het Pensioenfonds stelt de Pensioenreglementen op en kan deze wijzigen overeenkomstig de bepalingen van de Statuten en de Pensioenreglementen. De Pensioenreglementen zijn in overeenstemming met de bepalingen uit de Pensioenovereenkomst, het Onderhandelingsresultaat en eerdere pensioentoezeggingen van de Werkgever en onderhavige uitvoeringsovereenkomst, zoals deze Pensioenovereenkomst, Onderhandelingsresultaat en toezeggingen luiden op het tijdstip van het tekenen van deze uitvoeringsovereenkomst. Latere wijzigingen of vaststellingen ter zake de Pensioenovereenkomst, het Onderhandelingsresultaat of toezeggingen zijn slechts bindend voor het Pensioenfonds indien het Pensioenfonds daar uitdrukkelijk mee instemt. Hierbij geldt dat het Pensioenfonds geen instemming zal onthouden aan bepalingen van pensioenovereenkomsten die inhoudelijk in overeenstemming zijn met het Onderhandelingsresultaat, anders dan op de in lid 2 genoemde gronden.

2. De vaststelling van Pensioenreglementen als in lid 1 bedoeld, is van toepassing voor zover:
 - a. de bepalingen uit de genoemde Pensioenovereenkomsten, het Onderhandelingsresultaat en toezeggingen niet strijdig zijn met geldende pensioenwet- en regelgeving;
 - b. de financiële toestand van het Pensioenfonds dit toelaat en de Werkgever de benodigde bijdragen betaalt; en
 - c. de bepalingen naar het oordeel van het Bestuur in redelijkheid uitvoerbaar zijn.Hierbij geldt dat het door het Pensioenfonds instemmen met wijzigingen of vaststellingen ter zake van Pensioenovereenkomsten, of toezeggingen als in lid 1 bedoeld, mede inhoudt een instemming tot het dienovereenkomstig wijzigen van de Pensioenreglementen (het onder a, b en c van dit lid bepaalde is bij het verlenen van instemming meegewogen).
3. Het Bestuur zal, met inachtneming van het bepaalde in de Statuten en de Pensioenreglementen, besluiten tot het doorvoeren van de door de wetgever of De Nederlandsche Bank vereiste wijzigingen van de Pensioenreglementen die niet van invloed zijn op de omvang of de aard van de pensioenaanspraken.
4. Het Bestuur zal de door de wetgever of De Nederlandsche Bank vereiste wijzigingen van de Pensioenreglementen die wel van invloed zijn op de omvang of de aard van de pensioenaanspraken onder de aandacht brengen van de Werkgever.

Indien binnen de geldende termijn voor doorvoering van de vereiste wijzigingen van de Pensioenreglementen geen wijziging tot stand komt die voldoet aan de door de wetgever of De Nederlandsche Bank gestelde eisen, kan het Bestuur besluiten de noodzakelijke wijzigingen in de Pensioenreglementen door te voeren.

Artikel 9 - Verminderen van Pensioenaanspraken en Pensioenrechten

In de situatie dat het Pensioenfonds een dekkingstekort heeft (de dekkinggraad van het Pensioenfonds ligt dan onder het minimaal vereist eigen vermogen) en deze situatie herstelt zich niet binnen een redelijke termijn (van maximaal de wettelijke herstelperiode), dan zal het Pensioenfonds de Pensioenaanspraken en -rechten van Deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en overige aanspraakgerechtigden evenwichtig verminderen zodat niet langer sprake is van een dekkingstekort. Een en ander conform het bepaalde in artikel 134 Pensioenwet.

Artikel 10 - Voorwaardelijke toeslagverlening voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden

1. Op de bij het Pensioenfonds ondergebrachte pensioenrechten van pensioengerechtigden en premievrije pensioenaanspraken van gewezen deelnemers worden in beginsel jaarlijks per 1 januari toeslagen verleend. De toeslagverlening is voorwaardelijk. Voor arbeidsongeschikten kunnen afwijkende bepalingen gelden conform de Pensioenreglementen.

De maatstaf voor de berekening van de hoogte van de toeslagen is de op 3% gemaximeerde ontwikkeling van de door het Centraal Bureau voor de Statistiek voor de eerste maal gepubliceerde consumentenprijsindex alle huishoudens, afgeleid, over de laatst verstreken periode van oktober tot oktober. De van toepassing zijnde maatstaf is vastgelegd in de betreffende Pensioenreglementen. De toeslagambitie bedraagt 80% van de maatstaf. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd. De realisatie van deze ambitie is mede afhankelijk van de

beleggingsrendementen van het Pensioenfonds. Wanneer de toeslagambitie niet in voldoende mate wordt gerealiseerd, zal de Werkgever géén aanvullende premie of bijstorting verschuldigd zijn.

In de Pensioenreglementen worden bepalingen opgenomen over de mogelijkheid de maatstaf te wijzigen in die situatie of bij een relevante wijziging van omstandigheden.

2. De wettelijk vastgestelde voorwaardelijkheidsverklaring is van toepassing. Deze luidt als volgt: *“Op de pensioenrechten en pensioenaanspraken wordt jaarlijks een toeslag verleend van maximaal de prijsontwikkeling met een maximum van 3% per jaar. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd.”*

In de betreffende Pensioenreglementen worden bepalingen opgenomen over inhaaltoeslagen en aanvullende toeslagen.

3. Voor een gesloten groep pensioengerechtigden en gewezen deelnemers geldt een andere maatstaf voor de berekening van de hoogte van de toeslagen: de collectieve structurele verhoging van de lonen ingevolge de van toepassing zijnde CAO. Het overigens in de tweede alinea van lid 1 van dit artikel bepaalde is van overeenkomstige toepassing.

Voor deze gesloten groep pensioengerechtigden en gewezen deelnemers worden in beginsel toeslagen verleend op het moment dat er sprake is van een collectieve structurele verhoging van de lonen ingevolge de van toepassing zijnde CAO. De toeslagverlening is voorwaardelijk.

Voor deze gesloten groep pensioengerechtigden en gewezen deelnemers geldt de volgende wettelijk vastgestelde voorwaardelijkheidsverklaring: *“Op de pensioenrechten en pensioenaanspraken wordt een toeslag verleend van maximaal de algemene salarisverhoging. Het bestuur beslist evenwel in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd.”*

In de betreffende Pensioenreglementen worden bepalingen opgenomen over inhaaltoeslagen en aanvullende toeslagen.

4. In afwijking van het in de voorgaande leden van dit artikel bepaalde gelden voor de toeslagen die het Pensioenfonds toekent aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden in het kalenderjaar 2014 de volgende percentages:
 - a. gewezen deelnemers en pensioengerechtigden als bedoeld in lid 1, voor wie de prijsontwikkeling met een maximum van 3% de toeslagmaatstaf is: een toeslag van 0,9% per 1 januari 2014;
 - b. gewezen deelnemers en pensioengerechtigden als bedoeld in lid 3 voor wie de CAO ING Bank de toeslagmaatstaf is: een toeslag van 1,5% per 1 januari 2014 en een toeslag van 2% per 1 augustus 2014;
 - c. gewezen deelnemers en pensioengerechtigden als bedoeld in lid 3 voor wie de CAO ING Verzekeren/ING Investment Management de toeslagmaatstaf is: 0% toeslag in kalenderjaar 2014.

Voor de onder a, b en c genoemde groepen gewezen deelnemers en pensioengerechtigden worden geen andere toeslagen voor kalenderjaar 2014 toegekend.

Artikel 11 - Voorwaardelijke toeslagverlening voor Deelnemers

1. Op de bij het Pensioenfonds ondergebrachte pensioenaanspraken van Deelnemers worden in beginsel toeslagen verleend op het moment dat er sprake is van een collectieve structurele verhoging van de lonen ingevolge de van toepassing zijnde CAO. De toeslagverlening is voorwaardelijk. Voor arbeidsongeschikten kunnen afwijkende bepalingen gelden conform de Pensioenreglementen.
2. De maatstaf voor de berekening van de hoogte van de toeslagen is de collectieve structurele verhoging van de lonen ingevolge de van toepassing zijnde CAO. De van toepassing zijnde maatstaf is vastgelegd in de betreffende Pensioenreglementen. De toeslagambitie bedraagt 80% van de maatstaf. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is – behoudens het bepaalde in lid 4 – geen reserve gevormd. De realisatie van deze ambitie is mede afhankelijk van de beleggingsrendementen van het Pensioenfonds.
Wanneer de toeslagambitie niet in voldoende mate wordt gerealiseerd, zal de Werkgever géén aanvullende premie of bijstorting verschuldigd zijn. In de Pensioenreglementen worden bepalingen opgenomen over de mogelijkheid om de maatstaf te wijzigen in die situatie of bij een relevante wijziging van omstandigheden.
3. De wettelijk vastgestelde voorwaardelijkheidsverklaring is van toepassing. Deze luidt als volgt: *“Op de pensioenrechten en pensioenaanspraken wordt een toeslag verleend van maximaal de algemene salarisverhoging. Het bestuur beslist evenwel in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd.”*
In de betreffende Pensioenreglementen worden bepalingen opgenomen over inhaaltoeslagen en aanvullende toeslagen.
4. Voor de groep van Deelnemers die op 1 januari 2014 Deelnemer was en op de datum van toeslagverlening nog Deelnemer is, geldt in aanvulling op het bepaalde in de leden 1, 2 en 3 het volgende: het Pensioenfonds houdt een Bestemmingsreserve aan. De Bestemmingsreserve beloopt per 1 januari 2014 een bedrag van € 170.000.000 (eenhonderdzeventig miljoen euro). De Bestemmingsreserve wordt jaarlijks verhoogd casu quo verlaagd met het percentage van het rendement over het gemiddelde vermogen van het Pensioenfonds. Voor zover het eigen vermogen van het Pensioenfonds volgens het Bestuur ontoereikend is voor de volledige toekenning van toeslagverlening conform de in lid 2 bedoelde maatstaf, zal het tekort ten laste van de Bestemmingsreserve, zolang deze een positief saldo heeft, worden aangevuld. De Bestemmingsreserve wordt toegevoegd aan de Algemene Reserve van het Pensioenfonds:
 - a. op het moment dat geen Deelnemers meer aanwezig zijn die aan de in dit lid genoemde voorwaarden voldoen, of
 - b. op het moment dat het Pensioenfonds in dekkingstekort is geraakt; of
 - c. wanneer dit door een toezichthouder wordt vereist, of
 - d. door CAO-partijen wordt verzocht; of
 - e. door toekomstige wijzigingen van het financieel toetsingskader handhaving van de Bestemmingsreserve niet mogelijk is.Op het moment dat de Bestemmingsreserve nihil wordt, wordt de Bestemmingsreserve eveneens opgeheven.
5. Niets afdoende aan hetgeen hiervoor is gesteld: in het geval er sprake is van extreme situaties, bijvoorbeeld loonontwikkelingen die significant uitkomen boven macro-economische ontwikkelingen, heeft het Bestuur de bevoegdheid bij het toekennen van toeslagen af te wijken van de toeslagmaatstaf als genoemd in lid 2 van dit artikel. De evenwichtige belangenafweging en (het behoud van) de (toekomstige) financiële draagkracht van het Pensioenfonds zijn hierbij het uitgangspunt van deze afweging.

6. In afwijking van het in de voorgaande leden van dit artikel bepaalde gelden voor de toeslagen die het Pensioenfonds toekent aan de Deelnemers in kalenderjaar 2014 de volgende percentages:
 - a. Deelnemers, voor wie de CAO ING Bank de toeslagmaatstaf is: toeslag van 1,5% per 1 januari 2014 en een toeslag van 2% per 1 augustus 2014;
 - b. Deelnemers, voor wie de CAO ING Verzekeren/ING Investment Management de toeslagmaatstaf is: 0% toeslag in kalenderjaar 2014.

Voor de onder a en b genoemde groepen Deelnemers worden geen andere toeslagen voor kalenderjaar 2014 toegekend.

Artikel 12 - Verplichtingen van het Pensioenfonds

Het Pensioenfonds verplicht zich tegenover de Werkgever met inachtneming van de bepalingen in de Statuten en de Pensioenreglementen:

1. overeenkomstig de bepalingen van de Pensioenreglementen pensioenaanspraken te verlenen en pensioenen uit te keren of te doen uitkeren aan de personen als bedoeld in de Statuten en de Pensioenreglementen;
2. de Werkgever vóór 1 juni van het jaar volgend op het boekjaar een conceptjaarrekening toe te zenden;
3. de Werkgever te informeren zodra de definitieve jaarrekening is vastgesteld.

Artikel 13 - Informatieplicht Pensioenfonds aan Werknemers

Het Pensioenfonds draagt er zorg voor dat de Werknemers na het wijzigen van de Pensioenovereenkomst indien het Pensioenfonds daarmee heeft ingestemd, schriftelijk worden geïnformeerd over de voor hen geldende wijzigingen.

De informatievoorziening betreft o.a. de volgende aspecten:

- informatie over het al dan niet aanwezig zijn van toeslagverlening en de voorwaarden daarvoor;
- informatie over het recht van de Deelnemer om bij het Pensioenfonds het voor hem geldende Pensioenreglement op te vragen;
- op individuele basis wijzen op een informatiesite over de pensioenregeling, of op verzoek van de Deelnemer deze informatie schriftelijk toezenden.

Artikel 14 - Correcte uitvoering

Het Pensioenfonds en de Werkgever zullen, voor een correcte uitvoering van hetgeen in deze overeenkomst is vastgelegd, in goed overleg nadere administratieve en procedurele afspraken maken.

Artikel 15 – Geschillen

1. Alle geschillen, die tussen partijen mochten ontstaan over deze uitvoeringsovereenkomst of de uitvoering daarvan, zullen worden beslist door middel van arbitrage. De plaats van arbitrage zal Amsterdam zijn.
2. Binnen dertig dagen nadat het geschil ter kennis van het Pensioenfonds is gebracht zal het Bestuur een arbiter benoemen. Binnen dertig dagen nadat het geschil ter kennis van de Werkgever is gebracht zal de Werkgever een arbiter benoemen. Binnen dertig dagen na het verstrijken van de eerder genoemde termijn van dertig dagen zullen de door

het Bestuur benoemde arbiter en de door de Werkgever benoemde arbiter in onderling overleg een derde arbiter benoemen, die het college van arbiters zal voorzitten.

3. Bij gebreke aan overeenstemming omtrent de benoeming van de derde arbiter geschiedt de benoeming door de voorzieningenrechter te Amsterdam op eenvoudig verzoek van de meest gereede partij. Het college van arbiters zal van het geschil kennis nemen en dit in hoogste instantie beslissen.
4. Het college van arbiters zal beslissen naar de regelen des rechts met inachtneming van het Arbitragereglement van het Nederlands Arbitrage Instituut. Het college van arbiters doet tevens uitspraak omtrent de verdeling van de kosten over de partijen.
5. De opdracht aan het college van arbiters duurt voort tot aan de eindbeslissing.

Artikel 16 - Wijzigingen

1. Indien wettelijke bepalingen daartoe aanleiding geven, zal deze uitvoeringsovereenkomst dienovereenkomstig worden gewijzigd.
2. Deze uitvoeringsovereenkomst kan in onderling overleg worden gewijzigd, op voorwaarde dat daartoe geen belemmering in Statuten en/of Pensioenreglementen bestaat.
3. Wijzigingen van deze uitvoeringsovereenkomst zullen in een addendum tussen partijen schriftelijk worden vastgelegd.

Artikel 17 - Inwerkingtreding en overgangsbepaling

1. Deze uitvoeringsovereenkomst is laatstelijk gewijzigd en in werking getreden per 1 januari 2014. Daarbij zijn noodzakelijke wijzigingen doorgevoerd in verband met het Onderhandelingsresultaat. Deze uitvoeringsovereenkomst vervangt de per 1 januari 2013 gewijzigde uitvoeringsovereenkomst (hierna te noemen: uitvoeringsovereenkomst 2013) en de tussen Partijen d.d. 26 februari 2014 aangegane vaststellingsovereenkomst.
2. De premievaststelling en verrekening van premies en bijdragen over boekjaar 2013 vindt plaats op basis van artikel 11 van de uitvoeringsovereenkomst 2013. In afwijking van het bepaalde in de vorige zin zijn de verplichtingen van de Werkgever en het Pensioenfonds tot betaling of terugbetaling van bijdragen in verband met de hoogte van het Eigen Vermogen en/of het Pensioenvermogen zoals omschreven in artikel 4, leden 7 tot en met 10 van de uitvoeringsovereenkomst 2013 met onmiddellijke werking vervallen zodra alle betalingen aan het Pensioenfonds uit hoofde van het Onderhandelingsresultaat zoals geformuleerd in artikel 4 lid 2 van deze uitvoeringsovereenkomst volledig zijn voldaan.
3. In afwijking van het bepaalde in artikel 4 lid 5, onder b, van deze uitvoeringsovereenkomst geldt voor het kalenderjaar 2014 dat het Pensioenfonds vóór 1 april 2014 een begroting als bedoeld opstelt waarna deze wordt vastgesteld met inachtneming van het beschreven begrotingsproces. Zolang de begroting voor het jaar 2014 niet is vastgesteld, baseert het Pensioenfonds de volgens artikel 4 lid 3 van deze uitvoeringsovereenkomst voor het kalenderjaar 2014 in rekening te

brengen voorschotten op een bedrag op jaarbasis van € 14.000.000 (veertien miljoen euro) zoals genoemd in het memo van 21 februari 2014 van het Pensioenfonds.

Artikel 18 - Beëindiging

1. Deze uitvoeringsovereenkomst wordt aangegaan voor onbepaalde tijd met een minimumduur van vijf jaar. Na vijf jaar is opzegging van de uitvoeringsovereenkomst door ieder van de Partijen mogelijk met inachtneming van het overigens in dit artikel bepaalde.
2. Na de minimumduur van vijf jaar is opzegging mogelijk, doch slechts op grond van naar het oordeel van de opzeggende partij zwaarwegende redenen; deze opzegging kan slechts plaats vinden per einde van het kalenderjaar met inachtneming van een opzegtermijn van ten minste 12 maanden en overigens met inachtneming van het in lid 4 en 5 van dit artikel bepaalde.
3. In afwijking van het in het vorige lid bepaalde is opzegging binnen de minimumduur van vijf jaar mogelijk doch slechts bij een ingrijpende wijziging van omstandigheden die ongewijzigde voortzetting van de uitvoeringsovereenkomst onaanvaardbaar maakt en met inachtneming van een redelijk opzeggingstermijn en overigens met inachtneming van het in lid 4 en 5 van dit artikel bepaalde.
4. De bij beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst over en weer door Partijen verschuldigde betalingen aan het einde van het kalenderjaar uit hoofde van deze uitvoeringsovereenkomst zullen verschuldigd blijven en worden voldaan overeenkomstig het in deze uitvoeringsovereenkomst daaromtrent bepaalde.
5. Na het eindigen van deze uitvoeringsovereenkomst door opzegging, alsmede bij een andere manier van het eindigen van deze uitvoeringsovereenkomst, geldt het volgende:
 - I. *Hoofregel*
 - 1a. De (betalings)verplichtingen uit artikel 4 leden 3, 4 en 5 alsmede artikel 7 blijven tussen Partijen in stand en van toepassing indien en zolang het Pensioenfonds belast is met de uitvoering en afwikkeling van Pensioenaanspraken en Pensioenrechten.
 - 1b. In plaats van het bepaalde in 1a kan in geval van opzegging door de Werkgever de Werkgever er voor kiezen om, per de datum van het einde van deze uitvoeringsovereenkomst, aan het Pensioenfonds te betalen de contante waarde van de toekomstige betalingen bedoeld onder 1a. De contante waarde wordt gebaseerd op algemeen aanvaardbare actuariële grondslagen.
 - II. *Subregels*

Van het bepaalde onder I (Hoofregel) kan worden afgeweken als volgt:

 - IIa. Partijen komen een nieuwe uitvoeringsovereenkomst overeen, die deze (opgezegde) uitvoeringsovereenkomst vervangt, of
 - IIb. Er komt op verzoek van de Werkgever een collectieve waardeoverdracht tot stand op basis van artikel 83 Pensioenwet. Het Pensioenfonds werkt mee aan het verzoek van de Werkgever wanneer het Pensioenfonds kan voldoen aan de wettelijke eisen, en dit in het belang is van Deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, de Werkgever(s) en overige belanghebbenden, of

- IIc. Het Pensioenfonds besluit tot liquidatie en een collectieve waardeoverdracht op basis van artikel 84 Pensioenwet. Het verzoek hiertoe kan ook door de Werkgever worden gedaan. Het Pensioenfonds werkt mee aan dit verzoek indien aan de onder IIb gestelde voorwaarden is voldaan, of
- IIId. Het Pensioenfonds is op basis van een besluit van de toezichthouder genoodzaakt de pensioenverplichtingen onder te brengen bij of over te dragen aan een andere pensioenuitvoerder.

III. Algemene regels

- IIIa. Indien en zolang niet volledig uitvoering en invulling is gegeven aan een van de mogelijkheden genoemd onder II (Subregels), zijn de (betalings)verplichtingen bedoeld onder I (Hoofdregeel) van toepassing en dienen deze (betalings)verplichtingen nagekomen te worden.
- IIIb. In geval van beëindiging van deze uitvoeringsovereenkomst zal voor de Werkgever in geen enkele situatie het recht ontstaan op betaling van een deel van het vermogen van het Pensioenfonds, noch op het anderszins (terug)betalen door het Pensioenfonds van bedragen.
6. Indien deze uitvoeringsovereenkomst niet door of jegens alle Werkgevers wordt opgezegd, worden de leden 4 en 5 naar evenredigheid toegepast jegens de Werkgever(s) ten opzichte van wie deze uitvoeringsovereenkomst eindigt en blijft deze uitvoeringsovereenkomst verder ongewijzigd in stand jegens de Werkgevers ten opzichte van wie de uitvoeringsovereenkomst niet eindigt.

Aldus in drievoud opgemaakt en ondertekend te Amsterdam op 13 augustus 2014.

Namens Stichting Pensioenfonds ING

Namens de Werkgevers

Naam: R. Prins

Naam: N.C. Jue
CEO ING Nederland
Voorzitter Bestuur ING Nederland

Handtekening: _____

Handtekening: _____

Naam: R. Oosterhout

Naam: E. Friese
Vice-chairman Management Board Insurance

Handtekening: _____

Handtekening: _____